

Některé poznatky z metody práce ženijních náčelníků a jejich štábů při organizaci a plánování ženijního zabezpečení

Podplukovník Josef Krčmář

Rízení soudobých vojsk, vybavených složitou technikou, nemůže být závislé na rozhodování jedince, byť by byl sebe vzdělanější, ale vyžaduje koordinované práce mnoha specialistů. Požadavek všestranného zvládnutí techniky na jedné straně a krátké časové lhůty na práci štábů na druhé straně vynucují si stále operativnější metody jejich práce. Charakteristické rysy soudobých operací, hlavně vysoká tempa, široké fronty, útoky na směrech, ničivé účinky zbraní hromadného ničení, které mohou v krátké době podstatně změnit situaci, mají i nemalý vliv na úkoly ženijního zabezpečení a samozřejmě i na práci ženijních náčelníků a velitelů.

Nejdůležitějším faktorem, který nejpodstatněji ovlivňuje způsob práce příslušníků štábů a klade mimořádné požadavky i na součinnost uvnitř štábů na všech stupních, jsou krátké lhůty pro jejich práci. Ty si vynucují hledat stále nové, účinnější a ekonomičtější způsoby práce a spolupráce. To platí v plné míře i o způsobu činnosti ženijního náčelníka a jeho pomocníků (štábu). Ženijní náčelník je odpovědný za organizaci ženijního zabezpečení, konkrétně za reálné naplánování úkolů ženijního zabezpečení, za včasné vydání rozkazů a nařízení a za jejich účelné provedení. Tyto úkoly nemůže splnit bez neustálého úzkého styku s ostatními složkami vševojskového štábu. Ženijní náčelník řídí úkoly ženijního zabezpečení jak u vševojskových útvarů (svazků) tak práci ženijních jednotek a útvarů. Chci rozebrat jeho činnost z hlediska vlastní potřeby a ekonomie času. Rozeberu jeho práci postupně tak, jak to vyžaduje bojová činnost.

Za přípravu operace možno rozdělit časové jeho činnost takto:

- příprava návrhu a stanovení zámyslu řešení ženijního zabezpečení, tj. do doby vydání rozhodnutí.

- Plánování, vydání rozkazů a nařízení a vlastní řízení příprav a provádění ženijních úkolů spojených s přípravou operace.

Ve 2. světové válce (a ještě určitý čas po ní) byl zpravidla čas jak na přípravu tak na plánování a podle toho se též ustálily určité formy činnosti ženijního náčelníka a jeho štábu. Po zavedení zbraní hromadného ničení tyto způsoby již nevyhovovaly a i v současné době stojí stále jako hlavní úkol otázka, jak zrychlit práci štábů při zachování vysoké kvality jejich práce.

V době, kdy velitel dostane nový úkol, obdrží ženijní náčelník zpravidla bojové nařízení; to mu však nedává dostatečné podklady pro řešení ženijního zabezpečení. Teprve potom, co velitel s nejbližšími spolupracovníky prostuduje úkol a seznámí štáb se svým hrubým zámyslem, má ženijní náčelník podklady pro svoje řešení. Po té, zpravidla ve velmi krátké lhůtě, požaduje velitel návrh na ženijní zabezpečení. Současná praxe je taková, že se upouští od informačních zpráv a požaduje se ihned návrh. Mám za to, že jsou zde dvě otázky k zamyšlení. První, jak získat co nejvíce času pro ženijního náčelníka a jeho pomocníky k reálnému zpracování návrhu, což nemůžeme podceňovat, poněvadž jde o zásadní rozhodnutí pro ženijní řešení, a to si nelze dost dobře představit bez určitých, byť hrubých kalkulací, protože jde o plnění náročných technických úkolů s použitím různorodé techniky. Za druhé myslím, že nelze plně souhlasit s tou praxí, kdy se často z nečistoty času žádá od ženijního náčelníka pouze návrh na rozdělení ženijních jednotek. Tím se totiž vytvářejí podmínky pro podceňování úkolů ženijního zabezpečení bez ohledu na konkrétní situaci, ač mají mnohdy zásadní vliv na určení tempa postupu, čar zasazení 2. sledu apod. V soudobém boji mají takové otázky, jako je stav a obnova cest a přeprav, množství a možnosti ženijní techniky, podstatný vliv na rozhodnutí velitele.

Ženijní náčelník by měl vždy doložit možnosti plnění základních úkolů, jako přechodu řek (časové i materiálové), úpravy cest (co mu konkrétní stav jednotek a techniky dovoluje), odtarasení apod. Spolehat se na nejmodernější techniku není správné, poně-

vaď v praxi nebude vždy a hlavně ne v plném počtu veškerá technika k dispozici, při čemž je třeba si uvědomit, že i zasažení techniky má svoje možnosti a požadavky, které jsou ze strany vševojskových velitelů často přehlíženy. Pokud jde o získání času pro ženijního náčelníka a přirozeně i pro ostatní příslušníky štábu v této době, je možné pro ně zajistit přípravu mapy a zakreslení úkolů ještě před tím, než si velitel zavolá odborné náčelníky a vydá jim rozhodnutí (zámysl). To by mohl zajistit důstojník operačního oddělení v době, kdy velitel hodnotí situaci a úkol. Neméně důležitá je mechanizace kalkulací. U technického druhu vojska, jako je ženijní vojsko i nejjednodušší počítačové stroje jistě hodně urychlí práci štábu.

Kromě toho je třeba seznámit velitele a i ostatní náčelníky s těmi body z bojového nařízení staršího náčelníka pro ženijní zabezpečení, které mají podstatný vliv na řešení, jako je např. stanovení posilových jednotek, zásahy pohyblivého odřadu zatarasovacího nadřízeného velitele, důležitá přidělená technika (přepavní, odtarasovací). Nejvýhodnější doba k tomu je na shromáždění náčelníků u velitele.

Proto by návrh ženijního náčelníka měl obsahovat asi toto:

1. Podstatné údaje z nařízení staršího náčelníka pro ženijní zabezpečení.

2. Návrh na řešení základních úkolů ženijního zabezpečení; jak ovlivní plnění úkolů (hlavně způsob provádění průchodů, charakter zabezpečení přepravy přes řeky, zabezpečení tempa).

3. Návrh na rozdělení ženijních jednotek a důležitých techniky.

Tím se může dojít k správnému řešení za součinnosti všech, bez ztráty času.

Schválením celkového zámyslu použití ženijního vojska, má ženijní náčelník podklady pro plánování a řízení prací, při čemž je zde přítomností ostatních hlavních funkcionářů zajištěna užší součinnost.

Nyní krátce pohovořím k otázkám metod práce ženijního náčelníka a jeho pomocníků při organizaci a zajišťování součinnosti.

Plánování úkolů ženijního zabezpečení není myslitelné bez úzké a stálé součinnosti se všemi složkami štábu, především však s operačním oddělením. Potřeba úzkého styku je však oboustranná, a to je třeba si uvědomit. Tak jako si nemůže ženijní ná-

čelník samovolně napláňovat například přechody, průchody nebo cesty bez domluvy s operačním oddělením, taktéž nemůže operační oddělení určovat (konkretizovat) tyto úkoly bez přímé domluvy se ženistou, který odpovídá za jejich provedení. V jakých otázkách, netřeba zde opakovat, poněvadž to je všeobecně známo. Chci se však blíže dotknout hlavně metod práce z hlediska nutnosti dodržení krátkých lhůt.

Plánování nelze oddělit od přípravy a plnění jednotlivých úkolů, konkrétně od včasného vydávání rozkazů a nařízení a řízení prací. Hlavním východiskem pro veškerou činnost ženijního náčelníka a jeho štábu je rozhodnutí velitele a schválený zámysl ženijního zabezpečení.

V současných podmínkách, kdy se prakticky souběžně plánuje na více stupních, je pro ženijního náčelníka velmi důležité, aby co nejvíce času ponechal na vlastní plnění ženijních úkolů. To znamená, že prvotním úkolem není zpracovat dokumentaci (plány), ale včas vydat potřebné rozkazy a nařízení a současně s tím i nejdůležitější dokumenty, aby byl celkový přehled o plánovaných opatřeních. Můžeme tedy říci, že se prakticky stírá rozdíl mezi činností ženijního náčelníka a jeho štábu v době přípravné a v době vedení boje. Vždyť například prvosledová divize zasazovaná do útoku z chodu, přisunovaná z operační hloubky, nemá na přípravu o nic více času, nežli druhosledová divize, zasazovaná do boje v průběhu operace. Tím i metody plánování a činnosti štábu se musí vzájemně přiblížit. Jestliže jsme dříve dělali rozdíl v metodách práce štábu při plánování před zahájením operace a v jejím průběhu, vyžaduje si dnešní pojetí boje a operace tento rozdíl odstranit. Z toho vyplývá, že i na součinnost nelze vyhrázovat žádný zvláštní čas, nýbrž součinnost bude součástí ostatní činnosti v tom pořadí, jak to vyžaduje konkrétní situace. V zásadních otázkách musí být usměrněna již při rozhodnutí velitele a při práci štábu. Po vševojskové stránce plánová tabulka součinnosti, kde i ženijní náčelník řeší určité otázky, přestává mít význam. Pro ženijního náčelníka je důležité a nutné, aby celkový zámysl ženijního zabezpečení měl v zásadě ujasněn již při rozhodnutí (například počet a způsoby provedení průchodů v zátarasech, počet a charakter přepravišť přes řeky a kdo zřídí úpravu cest atd.). Detailnější domluvu musí provést před vydáním rozkazů velitelům ženijních jednotek, současně při plánování ženijních prací s operačním oddělením a podle potřeby s ostatními složkami štábu. Prak-

ticky tedy je ženijní náčelník se svými pomocníky v neustálém pracovním styku s celým štábem a postupně musí řešit ženijní úkoly komplexně.

Náročné úkoly spojené s organizací a plánováním ženijního zabezpečení vyžadují důkladnou práci jak u ženijního náčelníka divize, tak zvláště u náčelníka ženijního vojska armády a postupné řešení, lépe řečeno, provádění úkolů podle pořadí. Bude-li v útočném boji divize zasazovaná do útoku z hloubky, či z přímého dotyku, můžeme říci, že se úkoly ženijního zabezpečení dělí prakticky do dvou skupin. V první skupině a v prvním pořadí je třeba řešit úkoly ženijního zabezpečení přípravy zasažení; u divize v dotyku přeskupení a v druhém pořadí je třeba řešit ženijní zabezpečení vlastního boje. Mimo to u divize v dotyku je třeba nadále řešit úkoly ženijního zabezpečení vyplývající z dosavadní bojové činnosti. Kdyby chtěl vše řešit sám ženijní náčelník, asi by časově neuspěl. Proto se zámyslem ženijního zabezpečení seznámí v nutné míře všechny svoje pomocníky a odpovědnost za úkoly musí rozdělit. Každý pomocník potom řeší dílčí úkoly v součinnosti s ostatními složkami štábu. Tím je možno dosáhnout plynulého řízení práce ženijních jednotek a činnosti podřízených ženijních náčelníků beze ztráty času. Nebude tudíž vydáván žádný souhrnný rozkaz velitelům ženijních jednotek a souhrnné nařízení ženijním náčelníkům pluků, nýbrž postupně budou plněny rozkazy a nařízení tak, jak jsou úkoly na štábu upřesněny a jak je třeba je i plnit. To jenom potvrzuje to, že činnost ženijního náčelníka se v této fázi bojové činnosti (za přípravy) nebude lišit od činnosti v průběhu vlastního boje. Charakteru této činnosti na štábu by mělo odpovídat i uspořádání pracoviště. Štáb divize je rozmístěn na poměrně malé ploše, takže styk zde nedělá žádných potíží. Těžší situace je na štábu armády, který je rozložen na větší ploše. Uspádnutí dohovorů technickými pojítky (dispečinky) pomáhá, nemůže však nahradit osobní styk hlavních funkcionářů. Vystává otázka, zda v současné době při plánování by nebyl vhodnější systém, kdy by hlavní náčelníci (i ženijní náčelníci) neměli být pohromadě v operačním sále, kde by mohli řešit otázky součinnosti a se svými odděleními být ve styku po technických pojítkách.

Součinnost s podřízenými ženijními náčelníky se uskutečňuje v rámci celkové sou-

činnosti řízené velitelem. Zde jde hlavně o upřesnění cest, jejich úpravy a hlavně využití, dále upřesnění přepraviště při násilném přechodu řek (místo a druh přepraviště, kdo a v jakém čase využívá) a upřesnění manévru zátarasy. Tyto úkoly je třeba sladit na součinnosti nebo na odborné rekonoskaci ženijního náčelníka s veliteli ženijních útvarů a podřízenými ženijními náčelníky.

Zde nám ovšem obdobně vystává problém času. Při dnešních krátkých lhůtách na přípravu to někdy bude znamenat vyčlenit $\frac{1}{3}$ až $\frac{1}{2}$ času, který máme k dispozici na přípravu a provedení odborné rekonoskace. A tu je, myslím, třeba posoudit, zda taková rekonoskace přispěje k splnění úkolu a do jaké míry. Vždyť jak ženijní náčelníci, tak hlavně velitelé ženijních útvarů jsou odpovědní především za řízení prací a jestliže by při dnešních krátkých lhůtách strávili tolik času na rekonoskaci, kdo bude řídit vlastní provádění prací. Podle mého názoru bude odborná rekonoskace za účasti všech nebo většiny hlavních ženijních funkcionářů výjimkou. Pokud bude nezbytně nutná, bude lépe provést ji po směrech, nebo jen na důležitém směru za řízení ženijního náčelníka nebo jeho zástupce. Tím zůdne maximum času na vlastní řízení prací. Případné další upřesnění je úkolem osobního styku ženijního náčelníka a jeho zástupce u podřízených ženijních náčelníků a velitelů ženijních útvarů.

Úkoly plněné ženijními jednotkami jsou velmi různorodé a vyžadují neustálého sledování. Na všechny tyto otázky součinnosti nemůže pochopitelně ženijní náčelník stačit. Sladění dílčích úkolů zůstává na jednotlivých velitelích ženijních útvarů a jednotek s příslušnými vševojskovými veliteli, v jejichž prospěch je ten který úkol plněn. K tomu musí napomáhat i organizace. O tomto problému bylo již psáno v souvislosti s hodnocením organizace štábu ženijního náčelníka na armádě a štábu ženijní brigády (SZV č. 3/1959, členek majora Bouš). Zvětšením počtu důstojníků ženijního vojska ve štábu armády, byť na úkor počtu důstojníků ve štábu ženijní brigády, by se sice zajistilo lepší řízení ženijních úkolů; na druhé straně však nelze nevidět tu skutečnost, že neúměrné zvyšování počtu štábu nelze připustit. Vždyť plánování není to nejdůležitější; podstatnější otázkou je plnění úkolů a jejich přímé provádění. Připočteme-li k tomu dnešní pásmo činnosti armády, které v útočné operaci dosahuje 100 km i více, znamená to i značný problém v otázkách spojení.

Vezmeme si nejvážnější úkoly ženíjního zabezpečení, kterými jsou úprava cest (pro přísun, odsun, manévry 2. sledem a zálohami), přechody řek (manévry přepravními prostředky, stavba normovaných mostů a jejich náhrada nízkovodními) a v obraně zatarasování. Tyto úkoly vyžadují neustálého upřesňování a koordinace podle vývinu situace. Zde by náčelníku ženíjního vojska armády hodně pomohlo, kdyby za řízení jednotlivých těchto úkolů byl odpovědný jeden velitel. Jak tomu odpovídá organizace? U armády je ženíjní brigáda, pontonový prapor a prapor ženíjních strojů. Útvary ženíjní brigády kromě praporů přidělených divizím plní tyto úkoly, kromě pontonového praporu, který se používá výhradně na přepravu. Ovšem i ženíjní brigáda má rovněž jednu mostovou soupravu. Prapor ženíjních strojů je útvary speciální, který více méně svojí technikou napomáhá plnit úkoly ženíjní brigády. Uspádnění řízení a koordinace plnění těchto úkolů si vyžaduje jednoho velitele s užším štábem pro komunikační skupiny, jednoho pro řízení přeprav a jednoho velitele pro manévry ženíjními zálohami (ženíjní jednotky, technika a materiál) a jiné nepředvídané úkoly. K tomu je prakticky k dispozici pouze štáb ženíjní brigády (neuvážují štáb posilové ženíjní brigády, protože její přidělení není pravidlem). Štáb ženíjní brigády může řídit komunikační práce; mostové práce nelze dost dobře jako

celek dát na starost veliteli pontonového praporu, poněvadž k tomu nemá prostředky, čili zase přichází v úvahu pro jednotné řízení štáb ženíjní brigády. Z tohoto rozboru vyplývá, že by bylo účelné mít štáb ženíjní brigády, kterému by podléhaly i samostatné prapory, tj. pontonový a ženíjních strojů, tak organizovaný, aby se z něho podle potřeby ženíjního zabezpečení boje daly organizovat dvě nebo tři skupiny pro samostatné řízení základních úkolů, plněných ženíjním vojskem v armádě. Tím by se podstatně usnadnilo řízení a součinnost a rovněž by se ulehčila práce ženíjnímu náčelníku armády a jeho štábu a nebylo by třeba jej zvětšovat. Důvody k takovému řešení jsou následující:

- charakter bojové činnosti, složitost a různorodost prací ženíjního vojska vyžaduje decentralizaci a přiblížení řídicích článků vykonavatelům;

- nutnost větší operativnosti v řízení a kontrole důležitých prací a jejich odborné a specializované vedení;

- vynucuje si to šířka pásma činnosti a hloubka úkolů;

- potřeba vyčlenit důstojníky s odpovědností za součinnost a stále upřesňování plnění závažných úkolů, při čemž nelze početné zvětšovat štáb armády — konkrétně ženíjní oddělení;

- zjednodušené velení ze strany náčelníka ženíjního vojska armády.

Z rozboru vyplývá, že metody práce ženíjního náčelníka za současných podmínek jsou obdobné, jak při plánování tak za vedení boje a tudíž se prakticky stírá rozdíl mezi přepravným obdobím a obdobím vedení boje. Hlavním kritériem při práci ženíjního náčelníka a jeho pomocníků je rychlost v přípravě podkladů pro rozhodnutí velitele, v plánování a vydávání rozkazů a nařízení, při čemž je třeba počítat s pružným a soustavným řízením úkolů plněných ženíjními jednotkami a neustálým upřesňováním plánů a rozkazů podle vývinu situace. Uspádnění a urychlení prací lze dosáhnout lepší organizovaností práce, mechanizací některých úkolů jako propočtů při plánování a decentralizací řízení prací využitím podřízeného štábu ženíjní brigády. Tím je ovšem kladena i větší odpovědnost na jednotlivé funkcionáře ženíjního vojska, kteří se budou muset mnohdy samostatně rozhodovat, ovšem v duchu základního zámyslu ženíjního zabezpečení.